

Súd rozhodol, že mentálne znevýhodnený Róm musí byť odškodnený za nezákonný pobyt vo väzbe

Source: SME

Bratislava, Brusel, Budapešť, 05.05.2022: Okresný súd Bratislava I vyniesol rozsudok vo veci 30-ročného Róma s mentálnym postihnutím, ktorý bol v roku 2013 štyri týždne nezákonne držaný vo väzbe. Súd priznal mužovi z Moldavy nad Bodvou 4.000,- EUR ako náhradu za spôsobenú nemajetkovú ujmu utrpenú nezákonnou väzbou, ktorú považoval za vážny zásah do ľudskej dôstojnosti. Právne zastúpenie poškodenému sprostredkovalo Európske centrum pre práva Rómov (ERRC) a nadácia Validity Foundation (MDAC). Ministerstvo spravodlivosti SR sa proti rozhodnutiu neodvolalo, rozsudok je preto právoplatný.

“Rozsudok, ktorým súd priznal žalobcovi - poškodenému nárok na náhradu nemajetkovej ujmy považujem za spravodlivý, pretože je neprípustné, aby bolo do práv žalobcu zasiahnuté nezákonnou väzbou len pre neospravedliteľnú nečinnosť vyšetrovateľa” povedal Ján Bartánus, advokát, ktorý zastupoval poškodeného. *“V konaní bolo riadne preukázané, že predmetná nezákonná väzba mala na žalobcu vplyv a dopady na jeho osobný život a to obzvlášť aj preto, že nezákonná väzba bola vykonaná bez adekvátnych opatrení na osobe, ktorá je zdravotne znevýhodnená.”*

Prezident ERRC Đorđe Jovanović privítal rozhodnutie súdu, ale uviedol, že prípad poukazuje na širší problém v rámci slovenského systému trestného práva: „*Nezákonná väzba tohto Róma nie je len zlyhaním dotyčného policajta. Ide o ďalší neprijateľný príklad obmedzenia prístupu k spravodlivosti Rómov v dôsledku systémovej diskriminácie. Systém, ktorý umožnil, aby bola táto osoba nezákonne držaná vo väzbe štyri týždne a prinútil ho čakať sedem rokov na rozsudok, je ten istý, ktorý umožňuje [násilné policajné razie](#), ktorých obeťami sú rómske ženy, muži aj deti. Ide o rovnaký systém, v ktorom policajti nie sú odsúdení za [šikanovanie rómskych detí](#) na policajnej stanici. Tento rozsudok odhaľuje aj systémove trhliny a sme radi, že ministerstvo spravodlivosti urobilo pozitívny krok, keď sa rozhodlo nepodať odvolanie.*”

Poškodený Róm bol zadržaný v noci z 15. na 16. júna 2013 v rómskej komunite na Budulovskej ulici v Moldave nad Bodvou. Táto komunita v daný deň usporiadala oslavu pri príležitosti ukončenia projektu „*Čistota okolo nás*“. Komunitu navštívila najprv hliadka mestskej polície, ktorá nemala dôvod zasahovať. Okolo 23:00 prišla hliadka štátnej polície a požiadala o stíšenie hudby, s čím miestni súhlasili a oslava sa skončila. Neskôr v noci prišla opätovne policajná hliadka, ktorá chcela vykonať zásah proti jednému z rómskych chlapcov z komunity, čo vyústilo v incident, kedy viaceré rómske deti a poškodený Róm začali smerom k policajnému autu hádzať kamene. Následne 19.06.2013 bol poškodený Róm vzatý do väzby.

Trestný zákon uvádza, že kto pre duševnú poruchu nemôže rozpoznať protiprávnosť svojho konania alebo ovládať ho, nie je za toto svoje konanie trestne zodpovedný. Jedná sa o tzv. nepríčetnosť. Podľa Trestného poriadku je nutné zastaviť trestné stíhanie, keď sa preukáže nepríčetnosť. U poškodeného Róma potvrdil jeho mentálne postihnutie znalecký posudok. Napriek tomu, že ho mal vyšetrovateľ k dispozícii, namiesto okamžitého prepustenia bol naďalej držaný vo väzbe ďalšie štyri týždne, pričom tam spolu strávil dva a pol mesiaca. Mladý Róm sa sťažoval, že ho bili a obťažovali spoluväzni. Jeho známi pritom už po jeho zadržaní policajtom uviedli, že muž je mentálne postihnutý. Voči príslušnému prokurátorovi ako aj vyšetrovateľovi boli v októbri 2013 iniciované disciplinárne konania.

Ann Campbell, výkonná riaditeľka nadácie Validity, pripomenula, že väzba má často neprimerane negatívny dopad na osoby s mentálnym a psychosociálnym postihnutím: „*Kedže tento muž trpí mentálnym postihnutím, polícia mala okamžite iniciovať posúdenie a určenie, akú podporu potrebuje, aby pochopil, čo sa s ním deje a aby mohol uplatniť svoje práva. Po zadržaní mal dostať informácie v zrozumiteľnej forme a mala ho sprevádzať osoba, ktorej dôveroval. Namiesto toho bol zadržovaný v ponižujúcich podmienkach. Bolo s ním vedome zaobchádzané nedôstojným spôsobom. Zo strany príslušných orgánov neboli zjavne podniknuté ani žiadne kroky na jeho ochranu pred zneužívaním zo strany iných väznených osôb. Takéto zaobchádzanie môže byť pre niekoho s mentálnym postihnutím ešte hrozivejšie a znepokojujúcejšie. To, že polícia nezohľadnila jeho práva ako osoby s mentálnym postihnutím, znamenalo, že bol de facto umlčaný a nemohol sa sťažovať na nezákonnú väzbu a obťažovanie, ktoré zažil. Ide o veľmi rozšírený problém v európskych systémoch trestného súdnictva, kde je ľuďom s mentálnym postihnutím často odopieraný hlas a zaobchádza sa s nimi, ako keby nemali žiadnu dôstojnosť a slobodu konania. Vítame, že okresný súd uznal tento aspekt prípadu.*“

Udalosti z 15.júna 2013 tesne predchádzali neslávne známej [policajnej razii v rómskej komunite](#) v Moldave nad Bodvou. Dňa 19. júna 2013 zasiahlo 65 policajtov ozbrojených obuškami a psami v rómskej

komunitě na Budulovské ulici, výsledkem čeho bylo vícero zraněných žen, mužů a dětí. Případ nebol nikdy orgány činnými v trestnom konaní riadne vyšetřený a Rómovia, ktorí sa sťažovali na súde, boli dokonca obvinení z krivých obvinení voči policajtom.

[Výskum](#), ktorý tento rok uskutočnilo ERRC a mimovládna organizácia venujúca sa trestnému súdnictvu [Fair Trials](#), poukazuje na šokujúce nerovnosti v skúsenostiach Rómov v systémoch trestného súdnictva v Českej republike, na Slovensku, v Srbsku a Severnom Macedónsku. Správa z výskumu uvádza dôkazy, že Rómovia sú častejšie etnicky profilovaní a spadnú do systému trestného súdnictva častejšie ako majorita. V rámci systémov trestného súdnictva v týchto krajinách je u obvinených Rómov menej pravdepodobné, že dostanú primerané právne zastúpenie, s väčšou pravdepodobnosťou budú zadržaní vo vyšetrovacej väzbe a je pravdepodobnejšie, že dostanú tresty odňatia slobody ako obvinení z majoritnej populácie.

Pre viac informácií kontaktujte:

Jonathan Lee (anglicky)
Advocacy & Communications Manager
European Roma Rights Centre
jonathan.lee@errc.org
+32 49 288 7679

Michal Zálešák (slovensky)
právny konzultant
European Roma Rights Centre
michal.zalesak@errc.org
+421 905 502 785

Ann Campbell (anglicky)
Co-Executive Director
Validity Foundation (MDAC)
Ann@validity.ngo
+36 30 709 5110